

ÖZGÜN MUHAKEME SORULARI

1 Taştaki tarihin sınırı

Bir öğrenci, bir yapının tarihini okul panosuna yazacaktır. Yapının girişindeki taşta bir yıl görmüş; bu yılı yapının ilk inşa tarihi olarak yorumlamıştır. Aşağıdaki kayıtlar birlikte değerlendirilecektir. Taşın üzerindeki yazının okunuşu tartışmalı değildir.

K — Öğrencinin çektiği fotoğrafta



L — Belediye arşivindeki imzalı envanterde



M — Kaynağı belirtilmeyen paylaşımda

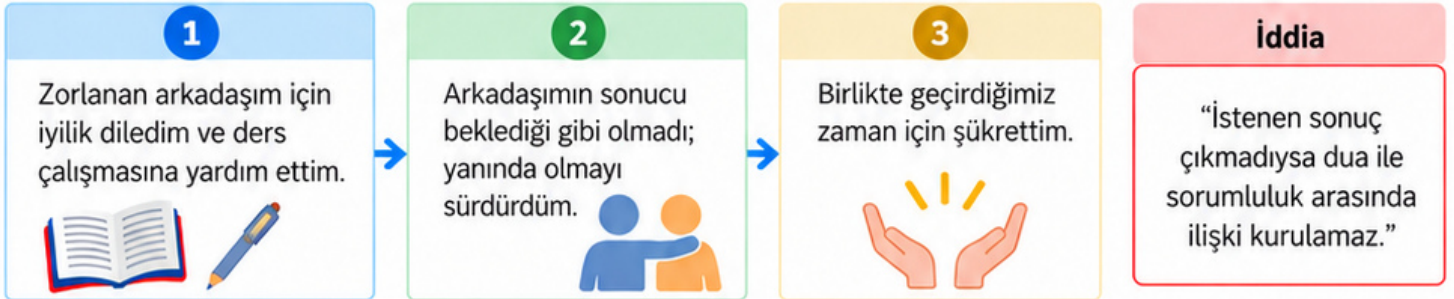


Akıl, duyular ve güvenilir haber ilişkisi bakımından hangi işlem zinciri en uygundur?

- A) M fotoğrafı doğrular; iki kaynak 1892 verdiği için bu yıl ilk inşa tarihi olarak yazılır.
- B) Fotoğraf 1892'yi gösterir; 1840 arşiv kaydının yazıldığı yıl kabul edilerek iki kaynak uzlaştırılır.
- C) Arşivdeki 1840 esas alınır; taşta 1892 bulunması, gözlemin yanlış yapıldığına kanıt sayılır.
- D) Fotoğrafta tarih görüldüğü kabul edilir; "onarım" sözcüğü ve arşiv kaydıyla ilk inşa yorumu 1840 olarak düzeltilir.
- E) İlk inşa kararı ertelenir; önce taştaki 1892'nin doğru okunduğu ikinci bir fotoğrafta sınanır.

2 Duanın tek göstergesi mi?

Sınıf, duanın yalnız bir isteğin gerçekleşmesine indirgenip indirgenemeyeceğini tartışıyor. Aşağıdaki günlük bir kişiye aittir. Kişinin inancının derecesi veya duanın kabulü hakkında hüküm verilmesi istenmiyor.



Hangi değerlendirme, iddiayı günlükteki iki farklı işlevi kullanarak sınırlar?

- A) İlk kayıta dua çabıyla birlikte; son kayıta şükür vardır. Beklenen sonucun çıkmaması bu iki işlevi yok etmez.
- B) İlk kayıt yardım dileme, son kayıt şükürdür; ikinci kayıttaki sonuç nedeniyle duanın çabıyla ilişkisi desteklenmez.
- C) İlk kayıt çabaya, son kayıt şükre örnektir; yardım dileme işlevi ancak beklenen sonuç gerçekleşince kabul edilir.
- D) İlk ve son kayıta farklı işlevler vardır; sürdürülen yardımdan arkadaşın sonraki başarısının artacağı çıkarılır.
- E) İlk kayıta çaba ve dua ilişkilidir; son kayıttaki şükür, kişinin artık bir beklentisi kalmadığını gösterir.

3. Başarı ve insan değeri

Bir kulüp üyelerini yalnız sınav puanıyla iki gruba ayırıp düşük puanlıların görüşünü dinlemiyor. Kulübün amacı ortak bir etkinlik planlamak; öğrencilerin görev deneyimleri birbirinden farklı. İslam inancında insanın değeri yalnız ölçülebilen başarıya indirgenmez.

Hangi karar hem insan değeri ilkesini hem görev gereğini birlikte gözetir?

- A) Puanı yüksek olanın her görevde tek söz sahibi olmasını sağlamak
- B) Bütün görevler için deneyim bilgisini de gereksiz saymak
- C) Herkesin görüşünü saygıyla dinlemek; görev dağılımında ilgili bilgi ve deneyimi ayrıca değerlendirmek
- D) Puan farkını gizleyerek düşük puanlının bütün görevleri daha iyi yapacağını varsaymak
- E) Ortak planı kaldırıp hiçbir öğrenciyi dinlememek



4. Tek haber, çok paylaşım

Okul gezisinin ertelendiği iddiası beş hesapta görülüyor. Hesapların hepsi aynı tarihsiz ekran görüntüsünü kopyalamış. Güncel okul duyurusunda gezi saatine ilişkin bilgi var ama erteleme yazmıyor.

Hangi sonuç ve kontrol birlikte en uygundur?

- A) Beş paylaşım beş bağımsız doğrulamadır; erteleme kesin yazılabilir.
- B) Güncel duyuruda erteleme geçmediğine göre ertelemenin imkânsız olduğu ilan edilir.
- C) Ekran görüntüsü bulunduğundan tarih araştırması gereksizdir.
- D) Haber yaygın olduğu için okul kaynağının bilgisi dikkate alınmaz.
- E) Kopyalar tek kaynağa dayanır; görüntünün tarihi ve yetkili güncel erteleme bilgisi doğrulanmalıdır.



5. Duyulan sesin kaynağı

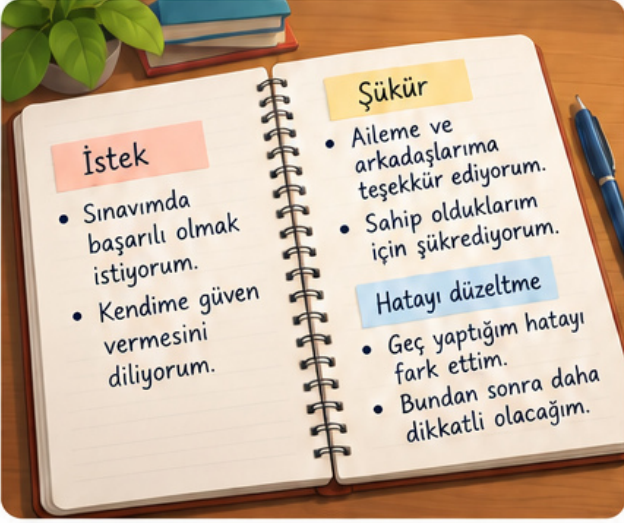
Bir öğrenci sergide kuş sesi duyuyor. Kaynak kartında sesin daha önce kaydedilip hoparlörden çalındığı belirtiliyor. Öğrenci “Sesi duymam, salonda canlı kuş bulunduğunu tek başına kanıtlamaz.” sonucuna varıyor. İşlemler: K sesi duyma, L kaynak kartını değerlendirme, M iki bilgiyi ilişkilendirme.

K, L ve M’yi duyular, güvenilir haber ve akıl yürütme ile eşleştiriniz.

Bu kaynakların birbirinden kopuk kullanılmasının doğuracağı bir hatayı açıklayınız.



6. Duanın anlamı sonuç tablosuna sığar mı?



Bir öğrenci yalnız istediği sonucun çıktığı günleri “dua”, şükür ve bağışlanma dileğini ise “dua değildir” diye sınıflıyor. Günlüğünde sınava çalışma, ailesine teşekkür duygusu ve hatasını düzeltme kararı birlikte yer alıyor.

Hangi değerlendirme sınıflamanın temel sınırını gösterir?

- A) Dua yalnız beklenen maddi sonuç gerçekleşince dua sayılır.
- B) Dua yardım dilemenin yanında şükür ve bağışlanma gibi yönelişleri de içerir; çaba ve düzeltmeyle ilişkisi korunur.
- C) Günlükte çalışma varsa duadan söz edilemez.
- D) Şükür bulunduğundan öğrencinin bütün davranışları doğru kabul edilir.
- E) Bağışlanma dileği hatanın etkisini gidermeyi her durumda gereksiz kılar.

7. Çeşitlilikten üstünlük çıkarmak



Rûm 30/17–27 üzerine hazırlanan panoda diller ve renklerin çeşitliliği düşünme konusu yapılmıştır. Öğrenci bu farklılıklardan bir dilin konuşurlarının diğerlerinden daha değerli olduğu sonucunu çıkarıyor.

Hangi düzeltme hem farklılığı hem saygınlığı korur?

- A) Farklılıklar gözlenmemiş gibi bütün dilleri aynı adla yazmak
- B) Daha çok konuşulan dili insan değeri ölçütü yapmak
- C) Renk farkını kabul edip dil farkını insan değeri sırasına çevirmek
- D) Çeşitliliği tanımak; bu olgudan insanlar arasında değerce üstünlük sonucu çıkarmamak
- E) Panoda farklılık bulunduğu için hiçbir mesaj kurulamacağını söylemek.

8. Dış davranışın sınırı



İki öğrenci aynı dayanışma etkinliğine katılır. Biri düşüncelerini kolayca anlatır, diğeri sessiz kalır. Gözlemci konuşkan olanın inancını kesin ölçtüğünü, sessiz olanın ise hiçbir inancı olmadığını yazar.

Gözlem ile iç dünyaya ilişkin hükmü ayırınız. Raporu hangi iki düzeltmeyle daha güvenilir hâle getirirsiniz?

9. Ölçüm mü, aktarım mı?

Bir öğrenci sınıfta termometreyi 22 olarak okuyor. Arkadaşı bunu 32 diye yazmış. Üçüncü kişi bu notu kopyalıyor. Aynı anda çekilmiş fotoğraf 22'yi gösteriyor; fotoğrafın zaman ve cihazı doğrulanmış.

Hangi açıklama hatanın yerini en iyi belirler?

- A) Kopya sayısı arttığı için 32 gerçek ölçü olur.
- B) Fotoğraf varsa insanın hiçbir gözlemine ihtiyaç yoktur.
- C) Duyuların tamamı güvenilirmez olduğu için iki değer de silinmelidir.
- D) Bir yanlış aktarım, cihazın hiç çalışmadığını kanıtlar.
- E) Verilen kanıt 22 okumasını destekler; 32 aktarım/ kopyalama zincirindeki hatadır.

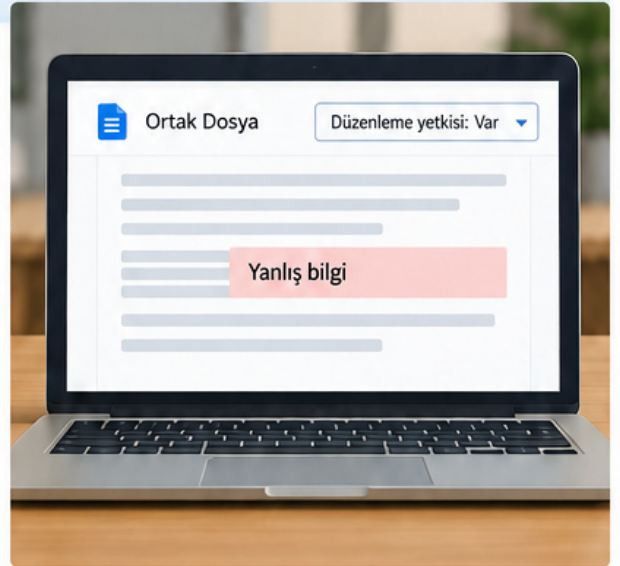


10. Öğrenme, karar ve sonuç

Öğrenci ortak dosyaya yanlış bilgi eklediğini fark eder. “Yanlışımı öğrenmiş olmam yeter; dosyayı değiştirmesem de sorumluluğum biter.” der. Dosya arkadaşlarının çalışmasını etkiliyor ve düzenleme yetkisi kendisindedir.

Hangi yaklaşım öğrenme ile sorumluluğu birlikte ele alır?

- A) Yanlış bilmek, yapılabilir düzeltme ve ilgili kişilere açıklama sorumluluğuyla ilişkilidir.
- B) Fark etmek bütün etkileri kendiliğinden ortadan kaldırır.
- C) Yanlış olduğu anlaşıncaya dosyanın tüm içeriği değersizdir.
- D) Yetki kendisinde olduğundan başkalarının etkilenmesi önemsizdir.
- E) Bilgi kazanmak karar vermeyi her zaman gereksiz kılar.



11. Çeşitlilik panosunu planla

Sınıf, Rûm 30/17–27'nin diller ve renkler üzerine düşünme mesajını konu alan bir pano hazırlayacak. Taslakta tek bir grubun dili merkezde, diğerleri küçük ve “daha az değerli” etiketiyle gösterilmiştir.

Pano için iki içerik/tasarım düzeltmesi ve bir izleyici kontrolü öneriniz. Çeşitliliği silmeden değer sırası kurmaktan nasıl kaçınırsınız?



12. Ezberlenen tanım

Bir öğrenci imanla ilgili tanımı eksiksiz ezberlemiştir. Başka biri bu başarıdan onun bütün iç dünyasının ve her davranışının kesin olarak bilindiğini ileri sürer. Tanım bilgisi dışında kayıt yoktur.

Hangi sonuç eldeki kanıtın kapsamını korur?

- A) Ezber bilgisi varsa bütün davranışlar gözlenmiş sayılır.
- B) Tanım bilgisi hiçbir öğrenme kanıtı değildir.
- C) Öğrenci tanımı biliyor olabilir; bu tek kayıt iç dünyasının ve bütün davranışlarının ölçümü değildir.
- D) İç dünyası kesin bilinmediği için öğrenci tanımı da bilmiyordur.
- E) Bir tanım bilmek, başkalarının inancını sınıflandırma yetkisi verir.

**13. Şükür ve kullanım sorumluluğu**

Bir öğrenci okulun ortak atölyesi için şükrettiğini söyler; ardından araçları dağınık bırakıp sonraki grubun kullanımını engeller. “Şükür sözü söyledim; kullanma sorumluluğu bunun dışındadır.” der.

Hangi değerlendirme söz ile davranış arasındaki ilişkiyi kurar?

- A) Şükür sözü bütün kullanım hatalarını otomatik düzeltir.
- B) Şükür bilinci, ortak imkânı özenli kullanma sorumluluğuyla da ilişkilendirilebilir.
- C) Dağınıklık görüldüğünden kişinin bütün inancı kesin ölçülür.
- D) Araçlar ortak olduğu için hiçbir kişinin sorumluluğu bulunmaz.
- E) Şükür ancak araçlar hiç kullanılmadığında mümkündür.

**14. Gözlem ve yorum alanı**

Bir öğrenci boş sınıfın fotoğrafını ders arası çekmiştir. Haber taslağı “Sınıf bugün hiç kullanılmadı.” diyor. Başlık kartında “Gözlenen: ____; Bu kayıttan kesin çıkarılamayan: ____” alanları vardır.

İki alanı doldurunuz. Bütün gün kullanılıp kullanılmadığını araştırmak için hangi ek bilgi gerekir?



15. Yağmurun iki sorusu

Bir grup yağmurdan sonra bitkilerin gelişimini gözlemliyor; diğer grup Rûm 30/17–27’de hayatın yenilenmesi üzerine düşünme mesajını yorumluyor. Biri “Aynı konudan söz ediyorlar; aynı yöntemle aynı soruyu cevaplıyorlar.” diyor.

Hangi ayırım iki çalışmanın ilişkisini doğru kurar?

- A) Gözlem varsa anlam üzerine hiçbir düşünce kurulamaz.
- B) İnanç yorumu bitkinin su ihtiyacını ölçmenin yerine geçer.
- C) İki çalışma aynı sözcüğü kullandığı için sonuçları özdeştir.
- D) Biri gözlenebilir değişimi, diğeri ayetin anlamını araştırır; aynı olgu düşünmeye başlangıç olabilir.
- E) Gözlem sonucu beklenenden farklıysa bütün anlam soruları sona erer.



16. Hata, kişiyi tüketmez

Bir öğrenci ortak çalışmada yanlış bilgi vermiş, sonra kaynağı kontrol edip düzeltmiştir. Arkadaşı “Hata yaptıysan artık düşünceni dinlemeye gerek yok.” diyor. Görev, insan saygılığı ile davranışın eleştirisini birlikte düşünmektir.

Yanlış davranışı önemsizleştirmeden arkadaşın yargısını değerlendiriniz. Sonraki çalışmaya ilişkin iki yapıcı ölçüt öneriniz.



17. Paylaşmadan önceki sıra

Bir haber için işlemler karışmıştır: K “İddianın kaynağını ve tarihini bul”; L “İlgili yetkili kayıtlarla karşılaştır”; M “Doğrulanı ve belirsiz kısmı ayırarak sonucu yaz”. Henüz kaynak bilinmemektedir.

İşlemleri gerekçeli sıraya koyunuz. Sonucu başta yazıp yalnız onu destekleyen bilgileri seçmenin bilgiye ulaşma bakımından sorununu açıklayınız.



18. Değişen görüş, değişmeyen yöntem

Öğrenci bir kişinin davranışı hakkında sınırlı bir kayıttan inancına ilişkin kesin hüküm vermiştir. Yeni kayıt gelince bu kez karşıt yönde aynı kesinlikte hüküm yazmıştır. İç dünyaya dair kapsamlı bilgi yoktur.

Asıl yöntem düzeltmesi hangisidir?

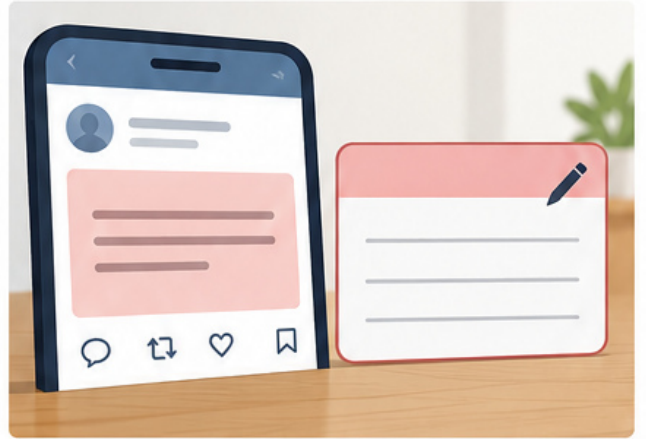
- A) İlk hükmü yeni bilgiye rağmen hiç değiştirmemek
- B) Son kaydı her koşulda bütün kişiliğin özeti saymak
- C) İki hükmün ortalamasını sayısal inanç puanı yapmak
- D) Daha çok paylaşılan hükmü seçmek
- E) Tek dış kayıttan iç dünyaya kesin hüküm kurma yöntemini bırakıp gözlem kapsamını belirtmek



19. Dilek ile telafi

Bir öğrenci arkadaşının çalışmasına zarar veren yanlış bir söylenti yaymıştır. Sonradan bağışlanma dilemiş; ancak kendi paylaşımının hâlâ görünür olduğunu ve başkalarının kullandığını biliyor.

Dua ile sorumluluk arasındaki ilişkiyi açıklayınız. Zararın sürmesini azaltacak iki uygun davranış öneriniz; duanın kabulüne ilişkin hüküm vermeyiniz.



20. Çeşitlilik sergisinin sonucu

Diller üzerine bir sergide ziyaretçiler farklı selamlama biçimlerini öğrenmiştir. Ekip "Artık bütün ziyaretçiler tüm kültürleri eksiksiz anlıyor." sonucunu yazmak ister. Yalnız bu öğrenme etkinliği gözlenmiştir.

Hangi sonuç hem öğrenmeyi hem kapsam sınırını korur?

- A) Ziyaretçiler bazı dil farklılıklarını tanımıştır; tüm kültürleri eksiksiz anlama iddiası bu kayıtle desteklenmez.
- B) Tek etkinlik olduğu için hiçbir öğrenme gerçekleşmiş olamaz.
- C) Selamlamalar öğrenilince bütün tarih ve değerler de öğrenilmiş sayılır.
- D) Farklılıkların tanınması değer üstünlüğünü zorunlu kılar.
- E) Eksiksiz anlama ölçülmediğinden farklılıklar hakkında konuşmak yasaklanmalıdır.

